

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Příprava a realizace příměstského tábora v Domě dětí a mládeže v Ústí nad Labem

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času

Autor práce: **Tereza Schejbalová**
Vedoucí práce: Mgr. Helena Picková

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Schejbalová**
Osobní číslo: **P15000154**
Studijní program: **B7505 Vychovatelství**
Studijní obor: **Pedagogika volného času**
Název tématu: **Příprava a realizace příměstského tábora v Domě dětí
a mládeže v Ústí nad Labem**
Zadávací katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1) Cíle

- analýza nabídek příměstských táborů pro děti mladšího školního věku ve volnočasových institucích v Ústí nad Labem
- vytvoření pětidenního volnočasového programu v rámci příměstského tábora pro děti mladšího školního věku a jeho následná realizace

2) Metody

- rešerše volnočasových institucí v daném městě

3) Požadavky

- prostudovat odbornou literaturu k danému tématu
- provést analýzu nabídek příměstských táborů ve volnočasových institucích v Ústí nad Labem
- vytvořit volnočasový program pro děti mladšího školního věku v rámci příměstského tábora
- realizovat a vyhodnotit vytvořený program v Domě dětí a mládeže v Ústí nad Labem

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- 1) HÁJEK, B., HOUFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., 2008. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.
- 2) LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., 2006. Vývojová psychologie. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-1284-9.
- 3) NEUMAN, J., 2014. Dobrodružné hry a cvičení v přírodě. 7. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0628-6.
- 4) ŠPIŘÍKOVÁ, I., KAČER, J., 2007. Příměstský tábor. Brno: Mravenec. ISBN 978-80-86994-39-0.
- 5) VÁGNEROVÁ, M., 2005. Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.

Vedoucí bakalářské práce:

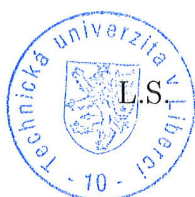

Mgr. Helena Picková

Centrum praktické přípravy

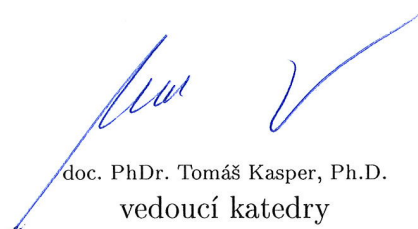
Datum zadání bakalářské práce: **1. května 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **25. května 2018**

prof. RNDr. Jan Píček, CSc.
děkan

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 20. června 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Mé poděkování patří především Mgr. Heleně Pickové za odborné vedení, cenné rady a připomínky při zpracování bakalářské práce. Ráda bych také poděkovala Bc. Petře Mecelové za možnost a podporu při přípravě a realizaci příměstského tábora v Domě dětí a mládeže v Ústí nad Labem.

Anotace

Tématem bakalářské práce jsou příměstské tábory jako neodmyslitelná a stále více rodiči vyhledávanější forma trávení volného času zejména dětí mladšího školního věku. V teoretické části jsou rozpracované stěžejní pojmy pedagogiky volného času, jako je volný čas a výchova ve volném čase. Neopomíjí důležitost rodiny, která hraje důležitou roli ve výchově a při trávení volného času dětí. Pozornost upírá k dětským táborům, zvláště příměstským, jako smysluplné formě trávení volného času zejména o letních prázdninách. V neposlední řadě se práce věnuje specifickým mladšího školního věku jako cílové skupiny, na kterou je zaměřena. Náplní praktické části a cílem bakalářské práce je analýza volnočasových institucí zaměřených na pořádání příměstských táborů v Ústí nad Labem a dále tvorba programu a realizace příměstského tábora se snahou o zařazení aktivit zaměřených na všestranný rozvoj dětí mladšího školního věku.

Klíčová slova

Volný čas, rodina, příměstský tábor, mladší školní věk

Annotation

The topic of the bachelor thesis are suburban camps as an inseparable and by parents still more frequently searched form of spending free time of kids around early school age. In the theoretical part are processed the most important terms of free time pedagogy, such as free time and education in free time. Not missing the importance of family, which plays an important role in upbringing and in the way of spending free time. Attention is brought on children camps, especially suburban ones, as a meaningful way of spending free time especially during summer holiday. Not least to mention the coverage of specifics of early school age as a target group, on which it's focused. Content of the practical part and the goal of the bachelor thesis is an analysis of free time institutions which are focused on organizing suburban camps in Ústí nad Labem and then creative process of the activities program and realization of the suburban camp with the willingness of fitting the activities focused on general development of kids in early school age.

KEY WORDS

free time, family, suburban camp, early school age

Obsah

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1. VOLNÝ ČAS	12
1.1. Definice volného času	12
1.2. Funkce volného času	13
1.3. Výchova ve volném čase a její funkce	14
1.4. Rodina	16
1.4.1. Role rodiny ve výchově dítěte	16
1.4.2. Důležitost rodiny v oblasti trávení volného času.....	17
2. DĚTSKÝ TÁBOR.....	19
2.1. Příměstský tábor.....	20
2.2. Typy příměstských táborů.....	21
3. MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK.....	22
3.1. Vstup dítěte do školy.....	22
3.2. Vývoj základních schopností a dovedností	24
3.3. Oblast trávení volného času	25
PRAKTICKÁ ČÁST	27
4. NABÍDKA PŘÍMĚSTSKÝCH TÁBORŮ V ÚSTÍ NAD LABEM	27
5. PŘÍPRAVA	30
5.1. Základní údaje.....	30
5.2. Popis prostředí.....	30
5.3. Složení týmu.....	31
5.4. Cílová skupina.....	31
5.5. Harmonogram tábora	31
5.6. Cíle programu.....	34

6. REALIZACE	34
6.1. Popis jednotlivých dnů	34
6.1.1. PONDĚLÍ	34
6.1.2. ÚTERÝ	37
6.1.3. STŘEDA	40
6.1.4. ČTVRTEK	42
6.1.5. PÁTEK	44
6.2. Reflexe	47
6.3. Vyhodnocení cílů	48
Závěr	50
Seznam použitých zdrojů	52
Seznam příloh	55

Seznam tabulek

Tabulka 1: Nabídka příměstských táborů v Ústí nad Labem v roce 2017.....	27
Tabulka 2: Režim dne	32
Tabulka 3: Harmonogram tábora	33
Tabulka 4: Harmonogram pondělí	35
Tabulka 5: Harmonogram úterý.....	38
Tabulka 6: Harmonogram středa	40
Tabulka 7: Harmonogram čtvrtek.....	42
Tabulka 8: Harmonogram pátek	44

ÚVOD

S pojmem volný čas se setkáváme velmi často. Mnohdy se ale také setkáváme s jeho různými interpretacemi. Jedním z aspektů rozdílného vnímání tohoto pojmu může být věková kategorie. Jinak tráví volný čas předškoláci a jinak adolescenti nebo dospělí. Smysluplné využití volného času dětí a mládeže shledávám jako podstatnou součást rozvoje jejich osobnosti. Pestrost nabídky volnočasových aktivit pro děti a mládež je proto v dnešní době, zvláště s ohledem na rozvoj techniky, velmi důležitá. Tato nabídka, kterou různé instituce, města, obce a kraje nabízí, vytváří kromě smysluplného trávení volného času, také účinný systém prevence sociálně patologických jevů. Ve školském zařízení to může být školní družina, mimo školské zařízení to může být zájmový kroužek jako užitečné vyplnění volného času dětí a mládeže.

Nicméně se dostáváme k období letních prázdnin, kdy se nám otevírá široké spektrum volnočasových nabídek v podobě dětských táborů. Ve své bakalářské práci se chci konkrétně zaměřit na přípravu programu a následnou realizaci příměstského tábora v Domě dětí a mládeže v Ústí nad Labem.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, na teoretickou a praktickou část.

V úvodu teoretické části bych chtěla vymezit pojem volný čas a jeho funkci, s tím související výchovu ve volném čase a funkce této výchovy. Dále nesmí být opomenuta rodina a její rozhodující podíl na výchově jedince a v oblasti trávení volného času. Dalším stěžejním bodem jsou dětské tábory, jejich vymezení, typy a především je kladen důraz na tábory příměstské. Posledním bodem teoretické části jsou věkové zvláštnosti dětí mladšího školního věku, jelikož je to cílová skupina v předložené bakalářské práci.

Praktická část sleduje dva cíle, které jsou v práci stanoveny. Prvním je analýza nabídek příměstských táborů pro děti mladšího školního věku ve volnočasových institucích v Ústí nad Labem, konkrétně v roce 2017. Tato analýza byla provedena metodou rešerše volnočasových institucí v daném městě.

Druhým cílem je vytvoření pětidenního volnočasového programu v rámci příměstského tábora pro děti mladšího školního věku a jeho následná realizace. Následně je proto představena kapitola s názvem příprava, kde jsou vymezeny základní údaje, popis

prostředí, složení týmu, cílová skupina, harmonogram tábora a cíle programu. Poslední částí je samotná realizace, která obsahuje popis jednotlivých dnů, reflexi, vyhodnocení cílů a závěrečné hodnocení tábora. Příměstský tábor, pro který byl tento program vytvořen, nese název *Letní prázdniny v DDM 1* a byl realizován v Domě dětí a mládeže v Ústí nad Labem, 10. – 14. 7. 2017.

TEORETICKÁ ČÁST

1. VOLNÝ ČAS

1.1. Definice volného času

Co je vlastně chápáno pod pojmem volný čas? Již v úvodu jsem uvedla, že každý může tento pojem chápat odlišně. Fenomén volného času ovlivňuje život každého jedince, jeho pojetí nám dospělí jedinec ale bude jistě vysvětlovat jinak než dítě. Stejně tak různí autoři, kteří o volném čase pojednávají, nám podávají odlišné definice.

Podle pedagogického slovníku je to *„doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby, včetně spánku.“* (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 255).

„Volný čas je částí lidského života mimo čas pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyzilogické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní povinnosti. Volný čas je dobou, kterou má po splnění těchto potřeb a povinností člověk k dispozici pro činnosti seburčující a sebevytvářející.“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 10)

Hranicí mezi volným časem a mimopracovní dobou se zabýval významný sociolog volného času J. Dumazedier, který charakterizuje volný čas jako *„komplex aktivit mimo pracovní, společenské závazky, jimiž se jedinec zabývá ze své vůle, aby si buď odpočinul, pobavil nebo svobodně zdokonaloval svou tvůrčí kapacitu.“* (Veselá, 1999) a mimopracovní dobu označuje jako *„čas osvobozený nejen od profesionální práce, ale také od práce přesčasové a času stráveného dojížděním na pracoviště.“* (Dumazedier, 1966, s. 444)

J. Pávková (2014, s. 11) hlavní znaky volného času vymezuje takto:

- *„je to doba svobodné volby činností (člověk dělá to, co chce, ne to, co musí),*
- *zvolené činnosti jsou pro člověka příjemné, přinášejí potěšení, radost,*
- *činnosti ve volném čase dávají příležitost k rekreaci, odpočinku, obnově sil i k osobnostnímu rozvoji.“*

Volný čas bychom neměli chápat jen jako opak doby, ve které plníme své povinnosti, a to z toho důvodu, že někteří mohou některé povinnosti chápat jako aktivity, které dělají rádi a přinášejí jim uspokojení. Takovým příkladem může být např. péče o domácího mazlíčka. Dumazedier (1966, s. 445) uvádí, že „*Snaha dosáhnout stavu uspokojení je vskutku předpokladem volného času.*“

Důležité také je, abychom si uvědomili rozdíl v pohledu a celkovém pojetí volného času mezi dospělými a dětmi a mládeží. A rovněž v tom, jak by měl být jejich volný čas naplňován. Podle Hájka, Hofbauera a Pávkové (2011, s. 68) má volný čas dětí a mládeže určitá specifika a od volného času dospělých se zpravidla liší obsahem, rozsahem, mírou samostatnosti a nezbytnosti pedagogického ovlivňování.

Ačkoli obecně bychom mohli říci, že děti mají více volného času než dospělí, některé děti mohou mít volného času nedostatek a některé zase nadbytek. Aktivity dětí a mládeže bývají rozmanitější. Co se týče míry samostatnosti, je důležitý věk dítěte, psychická a fyzická vyspělost, rodinné klima a možnost využití volného času v daném regionu. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 68) O nezbytnosti pedagogického ovlivňování volného času dětí a mládeže se zmiňuje Pávková (2002, s. 13, 14) a tvrdí, že „*jejich volný čas by z výchovných důvodů měl být pedagogicky ovlivňován. Důvodem je nedostatek zkušeností dětí. Vedení musí být však nenásilné, citlivé, pestré a přitažlivé, a účast musí být dobrovolná.*“

1.2. Funkce volného času

Dumazedier (1962) vymezil tři základní funkce volného času, mezi které řadí odpočinek, rozptýlení a rozvoj. (Knotová, 2011, s. 33) Hofbauer (2004) taktéž zmiňuje tři základní funkce volného času, a to je odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti.

H. W. Opaschowski funkce a možnosti volného času vymezuje následovně:

- *„rekreace (zotavení, uvolnění),*
- *kompenzace (odstraňování zklamání a frustrací)*
- *výchova a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení),*
- *kontemplace (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavby),*
- *komunikace (sociální kontakty a partnerství),*

- *participace (angažování se na vývoji společnosti),*
- *integrace (stabilizace života rodiny a vrůstání do společenských organismů),*
- *enkulturace (kulturní rozvoj sebe samého, kreativita v umění, sportu, v technických a dalších činnostech).“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 10)*

1.3. Výchova ve volném čase a její funkce

„Termín výchova ve volném čase bere v úvahu specifické podmínky výchovy. Je součástí výchovného působení v té části lidského života, o které může člověk relativně svobodně rozhodovat.“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 69)

Výchovu ve volném čase můžeme charakterizovat jako výchovu neformální, jež je podle Hofbauera (2004) definována jako *„cílená a strukturovaná aktivita mimo formální výchovný systém (např. v útvaru zájmové činnosti, jako je zájmový kroužek, umělecký soubor nebo sportovní družstvo, členství ve sdružení dětí a mládeže). Zpravidla neprobíhá ve škole nebo odborném vzdělávacím zařízení a nebývá zakončena udělením osvědčení.“*

K pojmu výchova ve volném čase se v dnešní době používá i termín *výchova mimo vyučování*. Ačkoli nám některá literatura uvádí pojmy jako synonyma, není tomu tak. Jsou to pojmy, které jsou si pouze blízké. Výchova mimo vyučování vyjadřuje vše, co je spojené s výchovou dětí po skončení vyučování. Pohybujeme se však v období základní a střední školy, na rozdíl od výchovy ve volném čase, která je s ohledem na věk vychovávaných širší, jelikož do ní patří kromě výchovy dětí a mládeže také výchova dospělých včetně seniorů. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 69)

Výchova ve volném čase má své typické funkce, mezi které řadíme funkci **výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní**. Jednotlivé funkce z hlediska historického vývoje prošly přeměnou svého významu, lépe řečeno přeměnou důležitosti svého významu. Stejně tak jednotlivé výchovné instituce mají odlišné způsoby v plnění těchto funkcí. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 72)

První a pravděpodobně i hlavní je funkce **výchovně-vzdělávací**. Hájek, Hofbauer a Pávková (2011, s. 72) tvrdí, že tato funkce tkví v promyšleném utváření osobnosti vychovávaných jedinců, naplňování reálných cílů pomocí vhodně volených pedagogických způsobů. Je zde příležitost působit na osobnostní, tělesnou, psychickou i sociální složku

osobnosti, na základě toho, na co je daná výchovná instituce zaměřena. Výchova ve volném čase také pozitivně působí na potřeby, zájmy a schopnosti vychovávaných jedinců prostřednictvím jejich uspokojování a zdokonalování.

Další důležitou funkcí je funkce **zdravotní**. Výchovné působení, které ve volném čase aplikujeme, musí napomáhat zdravému tělesnému, duševnímu i sociálnímu vývoji. K tomuto stavu můžeme přispět několika způsoby. Odpovídajícím způsobem uspořádat režim dne na základě lidských biorytmů a osobitých zvláštnostech člověka. Toto uspořádání tkví ve střídání aktivit různého charakteru, jako jsou například individuální a skupinové aktivity. Nedílnou součástí zdravého vývoje jsou pohybové aktivity a důležitost také přisuzujeme pobytu na čerstvém vzduchu. Podněcujeme a upevňujeme stravovací a hygienické návyky a držíme se zásad bezpečnosti práce. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 73)

Sociální funkci lze chápat různě. Hájek, Hofbauer a Pávková (2011, s. 74) uvádí, že se touto funkcí nejčastěji rozumí péče o děti, jejich zabezpečení a zajištění dozoru a odpovídajícího zaměstnání v době, kdy již nemají vyučování a jejich rodiče jsou nějakým způsobem zaměstnaní.

Sociální funkci můžeme také chápat jako navazování nových sociálních vztahů s jedinci, kteří sdílí shodné či podobné názory, postoje a zájmy. (Hájek, Hofbauer, Pávková, s. 74) „*Volnočasové skupiny mívají pestrou strukturu z hlediska věku, sociálního postavení, zdravotního stavu apod. To dává mnoho příležitostí pro rozvoj sociálních kompetencí, komunikativních dovedností, sociální interakce a percepce. Účast ve volnočasových sociálních skupinách přispívá k socializaci člověka.*“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 74)

Podle Pávkové (2014, s. 16) je podstatné, že volnočasová zařízení, kde děti tráví svůj volný čas, se mohou podílet na vyvážení rozdílných podmínek rodinného prostředí. Všechny děti mají stejné možnosti a stejná práva na využití hraček a jiného vybavení a pozornost a péči pedagoga. Takto lze v jisté míře pomoci dětem, které pocházejí z nepříznivého rodinného prostředí.

Poslední uvedenou funkcí je funkce **preventivní**. Podle Pávkové (2014, s. 16) tato funkce „*spočívá v předcházení negativních jevů, jako jsou neukázněnost, lhaní, krádeže, záškoláctví, útěky z domova, agresivita, šikana, vandalismus, experimentování s drogami či jejich zneužívání, gemblerství a další podobné formy závislosti i problémy v oblasti sexuality, projevy netolerance, rasismu apod.*“ Všem těmto patologickým jevům lze předcházet dobře zvolenými volnočasovými aktivitami, kterým se dítě ve svém volném čase věnuje. Dobře zvolenými volnočasovými aktivitami tedy zmírňujeme šanci, že se u dítěte projeví některý z výše zmíněných patologických jevů. (Pávková, 2014, s. 16)

Tuto oblast prevence nazýváme nespecifickou primární prevencí, přičemž podle pedagogického slovníku prevencí rozumíme „*Soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucím jevům, zejm. onemocnění, poškození, sociálně patologickým jevům.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 219) Primární prevence se snaží předejít vzniku těchto jevů a nespecifická prevence napomáhá vhodně využívat volný čas. (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 219)

1.4. Rodina

1.4.1. Role rodiny ve výchově dítěte

Jednu z nejdůležitějších úloh v životě jedince hraje rodina. Důležitou roli hraje ve vývoji i ve výchově. Rodinná výchova napomáhá formování osobnosti jedince již od narození. Podle sociologického slovníku je rodina „*forma dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Dále ke znakům rodiny patří společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzenské linii, společná produkce či konzumace statků.*“ (Jandourek, 2007, s. 206) Rodina může být podobně charakterizována jako „*skupina lidí, která vzniká manželstvím a umožňuje vzájemné soužití mezi oběma manželskými partnery, soužití rodičů a jejich dětí, vztahy mezi příbuznými a také vztahy mezi rodinou a společností.*“ (Střelec, 1992, s. 74)

Rodina by měla plnit určité funkce. J. Výrost a I. Slaměník (1998, s. 304) ve své knize uvádí čtyři základní funkce rodiny:

1. funkce reprodukční
2. funkce materiální

3. funkce výchovná
4. funkce emocionální

Především je důležité se zaměřit na vzory chování, které dítě od svých rodičů přejímá a následně si tyto vzorce s sebou nese po celou dobu života. V moderní společnosti se setkáváme s velmi přibývajícím jevem neúplných rodin. A právě to, je jeden z největších problémů výchovy dětí. Výchova není o tom, co děti mají dělat, ale že vidí, jak to děláme my. Proto je role matky a otce tak důležitá a dítě tyto role potřebuje kopírovat. Mezi vlastnosti matky bychom mohli zařadit empatii, chápavost, starostlivost, pořádkumilovnost, mezi vlastnosti otce rozhodnost, bojovnost, zdravou agresivitu, ... Tyto vlastnosti neplatí absolutně, platí však, že matka je vzorem ženského chování a otec vzorem mužského chování. Při rozpadu rodiny pak chybí vzory jednoho z rodičů.

V rodinách, které jsou velmi disfunkční, mohou vznikat vzory mimo rodinu. Může jimi být vedoucí skautského oddílu, trenér či učitel, ...

S otázkou úplné rodiny přichází i otázka, zda jsou lepší hádky a konflikty či řešení odejít jeden od druhého. Zde je velmi těžké najít hranici. Hranici bychom nejspíš hledali tam, kde dochází k agresii, domácímu násilí či jiným sociálně patologickým jevům.

Sociálně patologické jevy jsou dalším ohrožením ve výchově dítěte. Zde velmi záleží na intenzitě jevu, na citlivosti a odolnosti dítěte a také na tom, v jaké vývojové fázi se dítě, které v takovém prostředí žije, nachází.

1.4.2. Důležitost rodiny v oblasti trávení volného času

Kromě prvotního prostředí pro výchovu je rodina také prvotním prostředím volnočasového života. A stejně jako u samotné výchovy můžeme vnímat vliv pozitivního a negativního působení v oblasti volného času. Mezi tyto vlivy bychom mohli zařadit velikost a úplnost rodiny, o které jsem se zmiňovala výše a také samotný věk rodičů, životní úroveň rodiny, kam bychom zařadili kvalitu bydlení včetně vybavení domácnosti, profese rodičů, zaměstnanost a v neposlední řadě finanční dispozice rodiny. *„Vliv má rovněž realizace volného času uvnitř rodiny, podmíněná zejména způsobem jejího života, postoji a výchovnou praxí rodičů vzhledem k dětem nebo časovými a hmotnými předpoklady vytvářenými pro volnočasovou činnost.“* (Hofbauer, 2004, s. 57) Hofbauer

(2004, s. 57) se také zmiňuje o roli rodičů jako podněcovatelích a spolupořadatelích činností nejen dětí ale celé rodiny.

Hofbauer (2004, s. 61, 62) zmiňuje způsoby, jakými se vliv rodiny realizuje při trávení volného času:

- Nápodobou a reprodukcí vzorců pozitivního chování rodičů ve volném čase pomocí podílu dětí na aktivitách rodiny, např. společenské hry, společné návštěvy zábavních a kulturních zařízení, divadel, koncertů, při výletech, rodinných dovolených apod.
- Uskutečňováním individuálních i společných pravidelných zájmových činností dětí v rodině, kam spadají sportovní, umělecké, technické a jiné aktivity, které přirozeně pochází ze zájmů rodičů.
- Citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí, které mají o dané aktivity samy zájem. S ohledem na věk mluvíme o aktivitách, které probíhají mimo rodinu, např. zájmové činnosti v souboru umělecké tvořivosti, technického zájmového kroužku apod.

Jak již bylo zmíněno výše, rodina hraje velmi důležitou roli ve způsobu trávení volného času a nabízí možnosti svým dětem, jakým způsobem a v jakých oblastech zájmových činností se mohou rozvíjet. Ne vždy ale může rodina společně trávit volný čas, a proto vítá zejména letní nabídku dětských táborů pro děti, jak pobytových tak příměstských, v době, kdy rodiče musí být v zaměstnání a děti mají dva měsíce prázdnin.

2. DĚTSKÝ TÁBOR

Dětský tábor se stal nedílnou součástí trávení volného času zejména u dětí a mládeže. Stejně tak se stal i jednou z nejvyhledávanějších a nejoblíbenějších možností trávení volného času. Nabídka dětských táborů je velká a rozmanitá, aby oslovila co nejvíce dětí. Účastníci mají možnost si vybrat z několika typů. Říhová (2003) uvádí následující dělení:

Podle způsobu ubytování a délce pobytu na táborové základně:

- stálé (stálá základna, stany, chatky, zděná budova)
- putovní (maximálně dva dny na stejném místě, pěší, vodácké či cyklistické tábory)
- příměstské
- hvězdicové (stejná základna pro přenocování, turistické a cyklistické tábory)

Podle počtu účastníků:

- běžné
- ozdravné
- integrované (speciální zaměření, 20% účastníků má určité znevýhodnění, např. zdravotní postižení)

Podle obsahového zaměření:

- všeobecné (široká škála aktivit, her a soutěží)
- odborné (orientace jedním směrem, jazykové, technické či umělecké tábory)

Pokud chceme kvalitně připravit opravdu dobrý tábor, musíme se zaměřit na určitá kritéria, která by měl takový tábor splňovat. Spolek Pionýr vytvořil projekt Opravdu dobrý tábor, kde shrnuje tato kritéria pod názvem Osmero dobrého tábora. (Skylab, spol. s. r. o. 2018)

- 1) Má kvalifikované vedení – tábor je připraven a veden osobami s odpovídající kvalifikací.
- 2) Má zajímavý program – program tábora je pestrý, zajímavý, odpovídá věkovému složení účastníků.

- 3) Je bezpečný – má pevný řád, je legální akcí, která je ohlášena orgánu hygienické služby a obecnímu úřadu.
- 4) Je ve vhodných prostorách – připraven ve vhodných podmínkách.
- 5) Je zdravotně zabezpečen – na táboře je kvalifikovaný zdravotník a pořadatel tábora má dostatek informací o zdravotním stavu dětí.
- 6) Má dostatek informací pro všechny – tím je myšleno informacích o provozu, programu, personálním zabezpečení, vybavenosti dítěte, které má rodič již předem.
- 7) Rozvíjí osobnost účastníka – tábor je přínosem pro rozvoj dítěte.
- 8) Má důvěryhodného pořadatele – pořadatel tábora je věrohodný subjekt.

2.1. Příměstský tábor

Z předchozí podkapitoly je nám známo, že podle způsobu ubytování a délky pobytu na táborové základně je jedním z dělení tábor příměstský. Co se tedy pod takovým typem tábora rozumí? „*Příměstským táborem je nejčastěji celodenní hlídání dětí po dobu jednoho týdne, kdy program v jednotlivých dnech bývá (ale nemusí nutně být) programově propojen a probíhá od ranních do odpoledních hodin. Děti mají v místě konání tábora během dne zajištěné stravování, ale nepřespávají tu. V určitou hodinu si je vyzvedne rodič nebo jiná oprávněná osoba a jdou domů. V podstatě jde tedy o svěření dítěte do péče pořadatele tábora na dobu několika po sobě jdoucích dnů, a to na předem stanovený časový úsek v každém jednotlivém dni.*“ (Šejtka 2016)

Ve srovnání s pobytovými tábory se tento tábor liší tím, že probíhá pouze během pracovních dnů, bez přespání a zpravidla v městském prostředí a zároveň v místě bydliště dětí. Organizátorem (provozovatelem) těchto táborů bývají většinou střediska volného času, domy dětí a mládeže, sportovní kluby, tělovýchovné oddíly, školní družiny nebo občanská sdružení dětských organizací. (Špiříková, Kačer, 2007)

Příměstské tábory jsou velmi zajímavým typem tábora, který se stává čím dál oblíbenější, jak pro děti, tak pro jejich rodiče. Tento tábor je schůdnou volbou pro děti, které ještě nikdy netrávily delší dobu mimo rodinu nebo jim to činí obtíže. Pro některé děti je dlouhodobější (a tím může být i pár dnů) odloučení od jejich rodičů stresující, proto je tento typ tábora ideální volbou. Děti ráno, dopoledne a odpoledne smysluplně tráví svůj volný čas a večer jsou předány zpět svým rodičům. Pro rodiče je velká výhoda, že je o děti

postaráno právě v čas, kdy obvykle bývají v zaměstnání. Tento typ tábora zpravidla bývá také levnější, jelikož v ceně není zahrnuto ubytování, což si mohou dovolit i ti rodiče, kteří nemají příliš velké finanční možnosti.

2.2. Typy příměstských táborů

Dle programové náplně tábora lze rozdělit typy příměstských táborů na (Špiříková, Kačer, 2007):

Univerzální

Na tomto táboře se děti věnují různým činnostem, jako jsou sportovní aktivity, malování, exkurze apod. Tento typ tábora bývá nejčastější.

Poznávací

Je zaměřen na vycházky a výlety, které mají jasný cíl. Během návštěv ZOO, hradů a zámků a v neposlední řadě muzeí, děti poznávají nová místa a památky. Součástí jsou i drobné hry, které děti hrají.

Specializovaný

Program je zaměřen na určitou činnost, kde mají děti možnost si vyzkoušet specializované činnosti jako např. práci na PC či sázení rostlin. Tábor bývá veden odborníky ve svém oboru jako biology, výtvarníky, počítačovými experty apod., záleží na zaměření daného tábora. I přesto by měl být i zde program tábora rozmanitý.

Účastníky příměstských táborů bývají většinou děti mladšího školního věku, i v této bakalářské práci jsou děti mladšího školního věku cílovou skupinou, a proto následující kapitola bude věnována právě specifikům tohoto období.

3. MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

Věkové zařazení tohoto vývojového období je mnohdy poněkud sporné. Obecně bychom mohli jako toto období označit dobu od 6–7 let do 11–12 let.

3.1. Vstup dítěte do školy

Ať už se označení tohoto období nějak liší, dostáváme se k období, kdy se dítě ocitá ve světě školy, který pro něj znamená velkou změnu. Nedílnou součástí tohoto světa jsou kromě nových možností také povinnosti.

Pro samotný vstup dítěte do školy je důležitý pojem **školní zralost**. „*Tak např. Erika Hoffmanová pokládá za zralé pro školu to dítě, které vyčerpalo možnosti předchozího stupně, tj. které se po splnění svých infantilních tužeb a přání od nich odvrací a s radostným očekáváním se obrací k tomu, co pro ně připravila škola.*“ (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 106)

Aktuální situaci ve svém díle popisuje dětský psychiatr M. Tramer, který školní zralost formuluje jako „tělesně-duševně-duchovně-sociální zralost, při níž školní začátečník sám ve škole podstatně netrpí, ani druhým nečiní utrpení“. (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 106)

K plnění výukových a výchovných nároků se vyjadřuje M. J. Hillebrand, podle něj je školní zralost „onen stupeň vývoje tělesných i duševních vlastností dítěte, který je nutným předpokladem úspěšného zvládnutí školních požadavků“. (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 106)

Langmaier a Krejčířová (2006, s. 106, 107) uvádí podstatu školní zralosti. „*Za školní zralost budeme považovat takový stav somato-psycho-sociálního vývoje dítěte, který: je výsledkem úspěšně dovršeného vývoje celého předchozího období útlého a předškolního dětství, je vyznačen přiměřenými a fyzickými a psychickými dispozicemi pro požadovaný výkon ve škole a je doprovázen pocitem štěstí dítěte, je současně dobrým předpokladem budoucího úspěšného školního výkonu a sociálního zařazení.*“

Začátek školního života je významným mezníkem v životě dítěte, jenž ovlivňuje další vývoj jedince. Dítě se odpoutává od rodiny, osvojuje si nové role, stává se součástí

nových skupin. Škola jako taková nabízí dítěti příležitosti, kterých dítě může využít či naopak. Ideálně bychom mohli hovořit o dítěti, které se nabízených příležitostech chopí a začne jich využívat pro své obohacení a rozvíjení se, ovšem existují četné případy, kdy dítě školu nebere jako prostor pro osobnostní růst a klade odpor. Zde je kromě biologické zralosti, která se při vstupu do školy zohledňuje, důležitá také výchova, která značným způsobem může ovlivnit samotný začátek školního života. Vliv prostředí a výchovy může ovlivnit dítě již na samotném školním začátku, což může způsobit velké problémy v pozdějším vývoji dítěte.

Kromě příležitostí přicházejí také povinnosti, jak již bylo zmíněno výše. Dítě se ve škole musí naučit čelit problémům a neúspěchům. Doposud tu pro dítě byla pouze hra, kde takové problémy nebyly. Zájem dítěte a kladný vztah ke škole je vskutku velmi důležitý. Říčan (2004, s. 152) vysvětluje jejich důležitost. „*V sázce je mnoho: zájem dítěte o jednotlivé školní předměty, které mu můžeme na léta otrávit. V sázce je dokonce celoživotní vztah ke vzdělanosti, ke knize vůbec, k autoritám školním i rodinným, šťastná léta dětství, snad i duševní zdraví.*“

Poprvé se zde objevuje **školní třída** a osobnost **učitele**.

Do této chvíle bylo dítě pouze součástí rodiny, nyní se stává součástí i školní třídy. Říčan (2004, s. 153) charakterizuje školní třídu jako skupinu „*jejíž členové se dobře znají, mají rozdělené role v práci a zábavě, jsou schopni společné akce, ke které se sami rozhodnou.*“ Ovšem na začátku školy se skupina teprve utváří, a proto hovoříme o psychologii hordy, kdy děti jednají jako stádo a potřebují svého vůdce. Vůdcem, ke kterému jsou děti připoutané, se stává učitel. V celém období mladšího školního věku se kolektiv školní třídy postupně utváří. Ve třetí třídě si již můžeme všimnout vzájemné kamarádké podpory. Moc učitele postupně ztrácí na síle. Kromě vzájemné podpory zde také roste soutěživost, ke které je ve školní třídě mnoho možností. Soutěživost je velmi důležitá, dítě se jí musí naučit. Musíme si však uvědomit, že vzájemná podpora je opakem soutěživosti a dítě by mělo obojí střídat a solidarita by měla převládat. (Říčan, 2004, s. 153, 154)

Jak již bylo zmíněno výše, zpočátku je učitel vůdcem. Učitel je pro děti velkou autoritou a dokonce se stává autoritou větší než rodiče. Děti se s učitelem ztotožňují

a chtějí se mu podobat. Po dvou letech postupně či náhle dítě zastává kritičtější postoj. (Říčan, 2004, s. 154, 155) Říčan (2004, s. 155) vyzdvihuje roli učitele pro dítě a tvrdí, že „*Učitel má být pro dítě příkladem zaujetí pro vědění a pro dovednosti, jež mu předává, příkladem osobní pravdivosti, poctivé práce, spravedlivé vlády, ochoty pomáhat. Zpočátku dítě bez přemýšlení důvěřuje, že takový opravdu je, stále více se o tom však potřebuje přesvědčovat, ověřit si to v konkrétním, „hmatatelném“ kontaktu.*“

Ve volném čase se pak dítě stává součástí i jiných skupin, v zájmovém kroužku či na dětském táboře. Vágnerová (2005, s. 292) totéž uvádí ve své knize, kde se zmiňuje o tom, že taková skupina vzniká nejen v rámci školní třídy, ale může vzniknout např. ve sportovním klubu či na chatové osadě apod. Osobnost učitele můžeme pak ve volném čase porovnávat s osobností trenéra či vedoucího.

3.2. Vývoj základních schopností a dovedností

Dle Langmaiera a Krejčířové (2006) se v tomto období podstatně a plynule zdokonaluje **hrubá i jemná motorika**. Langmaier a Krejčířová (2006) mluví o rychlejších pohybech a větší svalové síle a zlepšené koordinaci pohybů celého těla a s tím rostoucím zájmem o pohybové hry a sportovní výkony. Říčan (2004, s. 147) k obratnosti svalů dodává, že „*děti krásně skáčou přes švihadlo, jezdí na kole, stále prudčeji a dovedněji házejí míčem a sněhovými koulemi – bohužel i kamením.*“ Langmaier a Krejčířová (2006) i Říčan (2004) vyzdvihují vytrvalost dětí v tomto období, kdy dítě dokáže velmi rychle nabrat nové síly. Stejně tak Langmaier a Krejčířová (2006) a Říčan (2004) uvádí, že tělesná síla a obratnost hrají roli v postavení v kolektivu a jejich oblíbenosti.

Plynule se vyvíjí také **smyslové vnímání**. Vnímání zde chápeme jako „*složitý psychický akt, na němž jsou zúčastněny všechny složky osobnosti člověka – jeho postoje, očekávání, soustředěnost a vytrvalost, dřívější zkušenosti, zájem i dosud rozvinuté schopnosti.*“ (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 120) Vnímání nyní nazýváme *pozorování*, což je směrodatným oddělením teoretické poznávací činnosti od praktické jednací aktivity. (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 121)

Další oblastí, která se v tomto období značně vyvíjí, je **řeč**. S tím souvisí počet slov, který dítě zná a který stále roste. „*Příhoda (1963) uvádí starší studii svého*

spolupracovníka Divokého, který na základě zkoušky sestavené z výběru slovníku Váši a Trávníčka dospěl k následujícímu průměrnému počtu osvojených slov:

- *děti sedmileté znají průměrně 18 633 slov,*
- *děti jedenáctileté znají průměrně 26 468 slov a*
- *děti patnáctileté znají průměrně 30 263 slov (tj. asi 70% celkové slovní zásoby slov obsažené ve slovníku).“ (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 123)*

Kromě rostoucí slovní zásoby Langmaier a Krejčířová (2006) zmiňují také délku a složitost vět a souvětí a také, že celá stavba vět i užití gramatických pravidel celkově stoupají na vyšší úroveň.

Langmaier a Krejčířová (2006) také pojednávají o tom, že mezi dětmi jsou patrné rozdíly v obsahu řeči, slovní zásobě, skladbě a v neposlední řadě v přednosti jistých druhů slov. Říčan (2004) píše o stejném problému a mohli bychom říci, že se všichni autoři shodují na tom, že příčinou je rodinné prostředí, ve kterém dítě vyrůstá. Děti, které pochází ze sociálně slabších poměrů, budou v řeči zaostávat.

S rozvojem řeči souvisí také rozvoj **paměti**. Stálejší je paměť krátkodobá i dlouhodobá. S rostoucím věkem rostou tzv. strategie, které se začínají používat již kolem 6–7 roku, kdy děti začínají využívat strategii opakování, postupně pak začínají používat např. mimotechnické pomůcky. (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 124)

3.3. Oblast trávení volného času

Pro školáka se škola stává nedílnou součástí každodenního života. Ráno dítě přichází do školy a odchází z ní až odpoledne. Pro školáka po skončení školy nastává volný čas. U každého dítěte je tento čas naplňován jinak. Jsou však činnosti, které jsou pro děti mladšího školního věku typické.

Do této chvíle byla hra celodenní náplní, avšak hra se v tomto věku mění. Dítěti v tomto věku se velmi líbí technika a technické stavebnice. Dívky, které si hrají převážně s panenkami, teď při hře více přemýšlí a plánují a snaží se kopírovat skutečnost. (Říčan, 2004, s. 155, 156)

Své zastoupení zde mají stolní hry, ať už je to Člověče, nezlob se či dáma. Skupinové hry, které jsou zpočátku jednoduché (např. honěná či schovávaná), nemají složitá pravidla ani přípravu, posléze pak přicházejí složitější hry, které už mají náročnější pravidla i organizaci. (Říčan, 2004, s. 156)

Od her se odvíjí vášně ke sportu. Školák si hraje zpočátku s míčem, má rád závodění, v případě chlapců zápasení, z čehož se nám vyvíjí závodivé a soupeřivé sporty. (Říčan, 2004, s. 156) Největší váhu přisuzuje Říčan (2004, s. 156) týmovým rvavým sportům (fotbal a hokej), které jsou patrně nejdůležitější pro vývoj osobnosti. *„Obětavost, individualismus, kapitulantství, houževnatost, schopnost nadchnout se pro společnou věc, schopnost čestně hrát (a prohrát!), všechno je to tu jako na dlani. Proto v těchto sportech roste osobnost, tvoří se realistické sebehodnocení, zdravá hrdost i zdravá skromnost. Dítě se učí oceňovat u druhých cenné charakterové vlastnosti.“* (Říčan, 2004, s. 156) Pro některé děti jsou rvavé sporty příliš hrubé a je nutné pro ně najít jiný sport – závodivý, popř. intelektuální (šachy). Pokud to není přijatelné, je třeba najít zájmovou činnost, kde dítě může vyniknout, jako je např. hudba či malování. (Říčan, 2004, s. 156, 157)

Také kniha je u dětí mladšího školního věku oblíbená. *„Školák ve volném čase také rád čte, případně žádá, aby se mu četlo. Škola mu nestačí, žádá další přísun informací.“* (Říčan, 2004, s. 157)

V období letních prázdnin přichází pro děti mladšího školního věku spousta volného času. Děti v tomto období přestávají chodit do školních družin, dokonce zájmové kroužky v tomto období přerušují svou činnost. Kromě rodinných dovolených, návštěv příbuzných, výletů, je důležité smysluplně naplnit jejich volný čas. Otevírá se zde široké spektrum volnočasové nabídky dětských táborů.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. NABÍDKA PŘÍMĚSTSKÝCH TÁBORŮ V ÚSTÍ NAD LABEM

Prvním cílem této bakalářské práce je analýza nabídek příměstských táborů pro děti mladšího školního věku ve volnočasových institucích v Ústí nad Labem. Tato analýza byla provedena metodou rešerše volnočasových institucí v daném městě. Data byla shromažďována bezprostředně po zadání bakalářské práce, jelikož v té době už je většina příměstských táborů v nabídce. Při sběru dat jsem se primárně zaměřila na obsah a náplň jednotlivých táborů. Vzhledem k druhému cíli této bakalářské práce, kterým je příprava programu a následná realizace, byla získaná data velmi důležitá, v mém případě právě po obsahové stránce, protože jsem následně mohla tábor odlišit a pokusit se připravit inovativní program.

Sestavila jsem tabulku institucí, které v roce 2017 disponovaly nabídkou příměstských táborů pro děti mladšího školního věku v Ústí nad Labem.

Tabulka 1: Nabídka příměstských táborů v Ústí nad Labem v roce 2017

NÁZEV INSTITUCE	ZAMĚŘENÍ TÁBORŮ
Jazyková škola Link	jazykové
Věda nás baví, o. p. s.	vědecké
Dům dětí a mládeže a ZpDVPP, Ústí nad Labem, p. o.	pohádkové, sportovní (in-line, horolezecké), taneční, farmářské

Jazyková škola Link

První institucí je jazyková škola Link, která pořádá příměstský tábor v Ústí nad Labem 21. – 25. 8. 2017, cena tohoto tábora činí 3 850 Kč a sleva na sourozence je 300 Kč. Hlavní náplní tohoto tábora je výuka s kvalifikovanými lektory. V případě příznivého počasí jsou součástí také vycházky po okolí.

Věda nás baví, o. p. s.

Druhou institucí je Věda nás baví, o.p.s., která pořádá celkem čtyři tábory. V termínech 10. 7. 2017 – 14. 7. 2017 na ZŠ Hluboká Neštětice, 10. 7. 2017 – 14. 7. 2017 na ZŠ Vojnovičova, 17. 7. 2017 – 21. 7. 2017 na ZŠ Rabasova Dobětice a 28. 8. 2017 – 31. 8. 2017 na Fakultě sociálně ekonomické UJEP. Letní příměstské tábory, které pořádá tato instituce, nabízí dětem spoustu nových zážitků a aktivit, exkurzí a zajímavých pokusů. Na závěr děti získají certifikát a odměnu. Náplň těchto táborů je orientována na vědu, děti zde zkusí nejrůznější pokusy, bádají v minulosti, zkoumají vesmír, vynálezy historie apod.

Dům dětí a mládeže a ZpDVPP, Ústí nad Labem, p. o.

Třetí institucí je Dům dětí a mládeže, Ústí nad Labem. Jako první zmíním tábor pro slyšící a neslyšící děti, který se koná 17. – 21. 7. 2017, 7:30 – 16:00, pořádá jej DDM Ústí nad Labem a město Chabařovice pro děti ve věku 5–15 let. O děti se stará proškolený a znakový dozor. Program zahrnuje výlety, sportovní hry apod. Cena tohoto tábora činí 1 500 Kč.

Jako další město Chabařovice ve spolupráci s DDM Ústí nad Labem pořádá příměstský tábor plný pohádek. Pro děti je připraven bohatý a zábavný program plný her, soutěží a výletů. Cena tábora je 1 800 Kč.

Dále je celkem devět turnusů s nabídkou příměstských táborů s programem založeným na in-line bruslení. Tento tábor začíná na začátku července a končí na konci srpna. Cena tohoto tábora činí 1 500 Kč. Kromě in-line bruslení si zde děti vyzkouší spoustu jiných sportů a her. O děti se starají zkušení instruktoři.

Poté je nabízen příměstský tábor zaměřený na základy orientálních tanců, kde jsou pro děti připravené taneční lekce, zábavné hry, výtvarné aktivity a soutěže. Tábor se koná první červencový týden a cena tábora je 1 250 Kč.

Druhý červencový týden je pro děti připraven příměstský tábor, kde si děti vyzkouší být na týden farmáři. Tábor probíhá na farmě ve Strážkách. Děti si budou moci vyzkoušet hřebelcování koní, krmení slepic, sbírání vajec z kurníku, starání se o králíky,

sbírání a zpracování ovoce apod. Součástí tábora jsou hry a soutěže v přírodě, povídání o životě kovbojů a indiánů. Tábor probíhá celý den venku a cena činí 1 600 Kč.

Následně je tu sedm turnusů příměstských táborů během července a srpna zaměřených na horolezení. Sportovně založený tábor, kde se děti seznámí s horolezeckou stěnou, technikami lezení a pomůckami k lezení. Spodní věková hranice tohoto tábora je 9 let a cena 1 600 Kč.

Druhý srpnový týden se koná taneční příměstský tábor, který je zaměřen na základy gymnastiky, cheerleadingu, disco dance a dalších tanců. Cena tábora je 1 200 Kč.

Nabídku příměstských táborů pro děti mladšího školního věku v Ústí nad Labem shledávám jako pestrou. Nicméně největší procento nabízí Dům dětí a mládeže, dále pouze dvě instituce, které touto nabídkou disponují. Ovšem i v závislosti na široké nabídce musím konstatovat, že téměř většina táborů je zaměřena tematicky a chybí tábory orientované na všestranný rozvoj dětí. Čehož jsem využila při přípravě mého programu, který jsem se snažila zaměřit právě na všestranný rozvoj dětí mladšího školního věku.

5. PŘÍPRAVA

Druhým cílem této bakalářské práce je vytvoření pětidenního volnočasového programu v rámci příměstského tábora pro děti mladšího školního věku a jeho následná realizace. Tato kapitola zahrnuje základní údaje o konání tábora a jeho záramování. Popis prostředí, složení týmu, cílovou skupinu, harmonogram tábora – obecný a detailní a cíle programu.

5.1. Základní údaje

Příměstský tábor nese název *Letní prázdniny v DDM 1*. Tábor se koná druhý červencový týden, a to 10. – 14. 7. 2017. Tábor organizuje Dům dětí a mládeže, Ústí nad Labem (dále jen DDM UL).

Letní prázdniny v DDM 1 jsou zaměřeny velmi široce a všestranně. V programu je spousta sportovních aktivit a her, výlety po okolí, výtvarná činnost a v neposlední řadě kino. Není tedy orientován jednostranně ani jedním tématem, nýbrž nabízí aktivity nejrozličnějšího charakteru – sportovního, výtvarného a kulturního rázu tak, aby zaujal co největší množství dětí. Pokud bychom ho měli odborně zařadit do konkrétního typu příměstského tábora, označili bychom ho jako tábor univerzální.

5.2. Popis prostředí

Letní prázdniny v DDM 1 se konají v DDM UL a také v okolí samotného města Ústí nad Labem. Co se týče DDM UL, je nám k dispozici klubovna, ve které se budeme s dětmi každý den scházet, a kde si budou moci nechat své věci (např. přezůvky či vlastní stolní hru, kterou si donesou). Dále nám je k dispozici místnost určená k výtvarné činnosti a jídelna. Využít můžeme tělocvičny s velkým množstvím vybavení, jako jsou míče, obruče, kruhy, kužely, švihadla a mnoho dalšího. V neposlední řadě DDM UL nabízí k využití divadelní sál, kde se nachází i projektor, na kterém můžeme dětem promítat filmy či pohádky.

Samozřejmě nesmíme opomenout samotné město, ve kterém se nachází spousta možností volnočasového využití pro děti, spousta památek a příjemných míst, která můžeme navštívit – hrad Střekov, výletní zámeček Větruše, v jehož blízkosti se nachází zrcadlové a přírodní bludiště, Vaňovské vodopády, nábřeží řeky Labe a především Stadion

Mládeže Bukov rondel, který pravidelně navštěvujeme a kde máme k dispozici sportovní náčiní jako koloběžky, švihadla, tenisové rakety apod. a víceúčelové hřiště, kde můžeme toto sportovní náčiní využít.

5.3. Složení týmu

Stěžejní a kontaktní osobou je paní ředitelka předškolního oddělení Petra Mecelová, která se stará o přípravu a chod příměstských táborů v DDM UL. Dále tým sestává z dvou vedoucích, kteří se starají o program dětí a o děti samotné od příchodu na tábor až po vyzvednutí dětí rodiči. Náš tým konkrétně tvořím já jako hlavní vedoucí a organizátor táborového programu a má kolegyně Dominika Lejčková jako vedoucí, která má s praxí s dětmi bohaté zkušenosti a po celou dobu tábora mi byla mou pravou rukou. V neposlední řadě tu byla paní vrátná, zdravotník a paní uklízečky.

5.4. Cílová skupina

Cílovou skupinou tohoto tábora jsou děti mladšího školního věku. Proto jsem specifikům této vývojové skupiny věnovala v teoretické části značnou pozornost.

Na tomto táboře se sešla skupina dětí, chlapců i dívek, kteří se navzájem neznali. V našem případě se jednalo o 19 dětí, z toho 13 dívek a 6 chlapců ve věku 8–11 let. Ovšem našly se i výjimky, a to z důvodu dlouhodobější tradice tábora – tím myslím děti, které navštěvují tábor pravidelně a také se zde pravidelně setkávají. Další výjimku tvořily sourozenecké dvojice – starší sestra a mladší bratr, kteří se znali mezi sebou.

5.5. Harmonogram tábora

V úvodu uvádím obecný harmonogram časů a programu, ze kterého jsem vycházela každý den. Jsou v něm uvedeny pevně stanovené časy a k nim odpovídající program, ovšem velmi obecně. Tento harmonogram bychom mohli označit také jako pravidelný režim dne. Jako druhý harmonogram uvádím již konkrétní harmonogram, který byl vytvořen pro tento tábor. Harmonogram obsahuje den, ve kterém jsou uvedeny časy a konkrétní program, který bude v časovém úseku realizován. Jak lze vidět, pevně stanovené časy se měnily podle plánovaných aktivit.

Tabulka 2: Režim dne

ČAS	PROGRAM
8:00 – 9:00	příchod dětí
9:00 – 12:00	dopolední program
12:00 – 12:30	oběd
12:30 – 13:30	polední klid
13:30 – 15:00	odpolední program
15:00 – 16:00	odchod dětí

Tabulka 3: Harmonogram tábora

DEN	ČAS	PROGRAM
PONDĚLÍ	8:00 – 9:00	příchod dětí
	9:00 – 12:00	hřiště Bukov Rondel
	12:15 – 12:45	oběd
	12:45 – 13:15	cesta do DDM
	13:15 – 13:45	polední klid
	13:45 – 15:00	vyrábění táborového deníčku
	15:00 – 16:00	odchod dětí
ÚTERÝ	8:00 – 9:00	příchod dětí
	9:00 – 11:15	výlet na Hrad Střekov
	11:15 – 12:00	cesta do DDM
	12:15 – 12:45	oběd
	12:45 – 13:30	polední klid
	13:30 – 15:00	aktivity v tělocvičně
	15:00 – 16:00	odchod dětí
STŘEDA	8:00 – 9:00	příchod dětí
	9:00 – 12:00	hřiště Bukov Rondel
	12:15 – 12:45	oběd
	12:45 – 13:15	cesta do DDM
	13:15 – 13:45	polední klid
	13:45 – 15:00	vyrábění záložek do knížky
	15:00 – 16:00	odchod dětí
ČTVRTEK	8:00 – 9:00	příchod dětí
	9:00 – 11:15	výlet na zámek Větruše
	11:15 – 12:00	cesta do DDM
	12:15 – 12:45	oběd
	12:45 – 13:30	polední klid
	13:30 – 15:00	vyrábění stromu
	15:00 – 16:00	odchod dětí
PÁTEK	8:00 – 9:00	příchod dětí
	9:00 – 10:30	výlet na pavoučí síť
	10:30 – 11:00	cesta do DDM
	11:00 – 12:00	aktivity v tělocvičně
	12:15 – 12:45	oběd
	12:45 – 13:30	polední klid
	13:30 – 14:00	vyhlášení
	14:00 – 16:00	odchod dětí

5.6. Cíle programu

Cíle, které si před začátkem tábora, na základě vytvořeného programu, vzhledem k cílové skupině, k typu tábora a také k jeho délce, stanovím, jsou celkem čtyři. Cíle jsou podle mého názoru jasné a reálné. Cíle se budu snažit naplnit vhodně volenými aktivitami, které k jejich naplnění budou směřovat.

1. seznámení dětí ve skupině a jejich začlenění do kolektivu
2. kooperace a do značné míry kompetitivnost ve skupině
3. všestranný rozvoj dětí na základě vytvořeného programu
4. sportovní, výtvarné a kulturní obohacení na základě vytvořeného programu

6. REALIZACE

Jak již bylo zmíněno výše, kromě vytvoření pětidenního volnočasového programu, došlo také k jeho realizaci. Tato kapitola obsahuje podrobný popis jednotlivých dnů, včetně přehledné tabulky ke každému dni, reflexe a vyhodnocení cílů.

6.1. Popis jednotlivých dnů

Na začátku každého dne je vytvořena samostatná tabulka, která obsahuje čas a připravený program daného dne. V úvodu jsou také uvedeny dílčí cíle, kterých bych chtěla v daném dni dosáhnout. Tyto cíle se vztahují jak k samotným aktivitám, tak k celkovému chodu tábora. Následně jsou detailně popsány časové úseky každého dne, které obsahují přesný popis toho, co se daný den událo. Tedy i změny oproti plánu, které nastaly. Na konci dne je vždy uvedena krátká reflexe.

6.1.1. PONDĚLÍ

Cíle:

1. vytvoření motivačního a hodnotícího nástroje pro děti po celou dobu trvání tábora
2. seznámení dětí a vedoucích ve skupině
3. rozvoj kreativity a fantazie při vyrábění táborového deníčku
4. rozvoj jemné a hrubé motoriky

Tabulka 4: Harmonogram pondělí

ČAS	PROGRAM
8:00 – 9:00	příchod dětí
9:00 – 12:00	hřiště Bukov Rondel
12:15 – 12:45	oběd
12:45 – 13:15	cesta do DDM UL
12:15 – 13:45	polední klid
13:45 – 15:00	vyrábění táborového deníčku
15:00 – 16:00	odchod dětí

8:00 – 9:00 příchod dětí

První den jsme se mezi 8:00 – 9:00 sešly v kmenové učebně v DDM UL, kde jsme se scházely i následující 4 dny. První den probíhal ovšem odlišně než následující. Po příchodu všech dětí jsme přečetly jmenný seznam dětí, abychom se přesvědčily, zda jsou přítomny opravdu všechny děti. Děti tedy bylo celkem 19. Poté jsme měly krátký proslov k chodu tábora. Okrajově jsme dětem nastínily, co je v následujících dnech čeká, a na co se mohou těšit. Nejdůležitější na úvod bylo vysvětlit dětem, jak budeme hodnotit je samotné a za co mohou dostat poslední den diplom, medaili a věcné ceny. Jako formu motivačního a hodnotícího nástroje jsme zvolily formu červených a černých puntíků, které jsme udělovaly po celou dobu tábora. Děti dostávaly červené puntíky za to, že byly šikovné při hře, za férové (sportovní) chování, za zručnost a kreativitu při vyrábění, za dobré chování při obědě apod., naopak černé puntíky dostávaly při nesportovním chování, rušení při obědě či poledním klidu apod. Přestože děti mohly získat spoustu červených i černých puntíků, snažily jsme se děti motivovat a hodnotit spíše pozitivně a udělování černých puntíků bylo výjimečné. Dětem také kromě programu a hodnocení byly představeny prostory DDM UL, aby věděly, kam si dojit na záchod, kde budeme

obědvat a určitá místa, kam mají vstup povolen nebo naopak zakázán. Na konec byl vyhrazen prostor pro děti a jejich dotazy.

9:00 – 12:00 hřiště Bukov Rondel

Dopoledne jsme jely na hřiště Bukov Rondel, kde jsme měly k dispozici nejrůznější sportovní pomůcky – míče, švihadla, frisbee, koloběžky, obruče, kužely apod., které mohly děti využít. Na úvod jsme si zahrály dvě seznamovací hry, aby se děti ve skupině lépe poznaly a především proto, aby se mezi sebou znaly jménem a po dobu tábora se tak mohly oslovovat a stejně tak i nás a my je. První hra začínala v kroužku a spočívala v tom, že každý ke svému jménu přidal přídavné jméno, které začínalo na stejné písmeno jako jeho křestní jméno, poté předal štafetu dalšímu v kroužku, který zopakoval jméno předchozího a k tomu přidal své. Hra bavila většinu dětí, ale s ohledem na to, že trvala delší dobu, protože některým dětem dělalo obtíže jména zopakovat, děti se po delší době začaly trochu nudit – šlo vidět, že neudrží pozornost a neustále mají tendenci vystupovat z kroužku, sedat si apod. Jako další jsme zvolily hru *Na upíra*. Seznamovací aktivity nám zabraly překvapivě dost času, a proto jsme hned po svačině zvolily týmovou a kontaktní hru nesoucí název *Opičí virus*, i přesto, že jsme se primárně chtěly zaměřit na seznamovací aktivity, usoudily jsme, že pro naši cílovou skupinu jsou dvě seznamovací aktivity dostačující. Na konci nám zbývalo trochu času a děti mohly využít pomůcek, které jsme si vypůjčily.

12:15 – 12:45 oběd

Následoval oběd, který jsme měly připravený ve Fastfoodu kousek od hřiště Bukov Rondel a cesta zpět do DDM UL.

12:45 – 13:15 cesta do DDM UL

13:15 – 13:45 polední klid

Po příjezdu do DDM UL jsme měly půl hodiny polední klid, při kterém si děti našly aktivitu, která je bavila. Některé děti si kreslily, některé hrály karty, jiné zas hrály stolní fotbálek. Při poledním klidu jsme vždy dbaly na to, aby aktivity, které chtějí děti dělat, byly klidné.

13:45 – 15:00 vyrábění táborového deníčku

Po poledním klidu jsme šly do učebny, která nám sloužila jako výtvarná a děti si zde vyrobily táborový deníček. Pro lepší představu a inspiraci jsme předem vyrobily vzorový táborový deníček. Na výrobu deníčku jsme potřebovaly barevné čtvrtky, barevné papíry, lepidlo, nůžky, pastelky a fixy. Nejprve jsme dětem daly vybrat jednu barevnou čtvrtku na desky a jeden barevný papír na vnitřek deníčku. Děti volily různé kombinace, mnohdy velmi zajímavé, většinou však zůstávaly u dívčích a chlapeckých barev. Poté si barevnou čtvrtku přehnuly, uprostřed nanesly lepidlo a nalepily barevný papír, který taktéž přeložily napůl. Na první stranu deníčku si děti napsaly nápis Táborový deníček a dovnitř deníčku si vždy na každou stranu nahoru napsaly den (pondělí-pátek). Na konec měly děti prostor si deníček vyzdobit podle svého. Mohly kreslit, lepit, vystřihovat podle toho, jak se jim to líbilo. Do táborového deníčku si děti každý den poctivě zapisovaly, co se jim daný den líbilo či nelíbilo, ke svému psaní mohly připojit obrázek apod.

15:00 – 16:00 odchod dětí

Mezi 15:00 – 16:00 rodiče vyzvedávali své děti, opět v učebně, kde jsme se ráno sešly.

Reflexe

První den byl o něco složitější, co se týče organizačních věcí. V úvodu jsme dětem musely představit, vysvětlit a ukázat určité věci, bez kterých bychom se v dalších dnech neobešly a které byly nezbytné. Velké plus shledávám v prostoru pro dotazy dětí, některé dotazy byly věcné a přínosné pro všechny. Motivační a hodnotící nástroj, který byl zvolen, se již první den velmi osvědčil. Děti byly ze sbírání puntíků nadšené. Dopoledne plné aktivit bylo příjemné, seznamovací aktivity dostatečně pomohly naplnit cíl seznámení dětí a vedoucích ve skupině. Vyrábění táborových deníčků děti velmi bavilo, řekla bych, že si všechny děti daly velmi záležet, aby byl jejich deníček výjimečný.

6.1.2. ÚTERÝ

Cíle:

1. seznámení dětí s historií Hradu Střekov

2. posílení týmového ducha pomocí týmových her
3. rozvoj hrubé motoriky

Tabulka 5: Harmonogram úterý

ČAS	PROGRAM
8:00 – 9:00	příchod dětí
9:00 – 11:15	výlet na hrad Střekov
11:15 – 12:00	cesta do DDM UL
12:15 – 12:45	oběd
12:45 – 13:30	polední klid
13:30 – 15:00	aktivity v tělocvičně
15:00 – 16:00	odchod dětí

8:00 – 9:00 příchod dětí

Druhý den jsme se znovu mezi 8:00 – 9:00 sešly v naší kmenové učebně. Pro děti zde byly již připravené papíry, pastelky, fixy a voskovky a vytištěné omalovánky, které mohly děti využít, než se sejde celá skupina. Druhý den jsme se opět sešly v plném počtu.

9:00 – 11:15 aktivity v tělocvičně

Naplánovaný jsme měly výlet na hrad Střekov, ovšem kvůli nepříznivému počasí jsme musely výlet zrušit a vymyslet alternativní řešení. Šly jsme tedy do tělocvičny. V návaznosti na předešlý den jsme již nemusely zařazovat seznamovací hry a mohly přejít k hrám týmovým a kontaktním. Na rozehrání jsme zvolily hru *Molekuly* a následovala hra *Rybičky, rybáři jedou, Na jelena, Obr a trpaslík, Chodí pešek okolo, Vybíjená* (zde jsme zvolily formu dvou kapitánů, kteří si mohli vybrat sami svůj tým). Jelikož nám na konci zbyl čas, zahrály jsme si ještě *Pamatovávka*.

12:00 – 12:30 oběd

Poté jsme šly na oběd, který jsme měly přichystaný přímo v DDM UL, kam nám ho na předem domluvený čas přivezla dovážková služba.

12:30: - 13: 15 polední klid

Po obědě následoval polední klid, který byl o něco delší než předešlý den, a to především v závislosti na tom, že jsme chtěly děti nechat odpočinout po aktivitách v tělocvičně.

13:15 – 15:00 kino

Vzhledem k tomu, že jsme dopoledne strávily v tělocvičně, odpoledne jsme již do tělocvičny nešly a jelikož stále pršelo, nechaly jsme pro děti připravit promítání v kině. Na výběr bylo ze tří pohádek a děti si téměř jednohlasně odsouhlasily pohádku Odvážná Vajana. Troufám si říci, že z pohádky byly všechny děti nadšené, i mně se velmi líbila.

15:00 – 16:00 odchod dětí

Tentokrát si rodiče své děti vyzvedávali průběžně přímo v kině.

Reflexe

Již po příchodu dětí, které bylo postupné, vzhledem k časovému rozmezí, kdy děti mohly na tábor přicházet, jsme pozorovaly, že se začínají tvořit skupinky dětí. Většinou se tvořily dívčí a chlapecké skupiny. Druhý den nastalo první úskalí v podobě nepříznivého počasí, které nás nemile překvapilo. Měly jsme naplánovaný výlet na hrad Střekov, který jsme ovšem musely zrušit. Odpolední aktivity v tělocvičně jsme proto přesunuly na dopoledne a odpolední program nechaly otevřený. Aktivity jsme zaměřily především na týmové hry pro posílení týmového ducha. Po poledním klidu jsme se bohužel stále nemohly přesunout ven, a tak jsme děti vzaly do divadelního sálu a pustily jsme jim pohádku. Pohádku si děti mohly vybrat samy, na výběr měly ze tří pohádek a rozhodlo většinové hlasování. Promítání mělo kouzlo v tom, že probíhalo v divadelním sále navelkém projektoru a děti po celou dobu trvání klidně seděly. Nepříznivé počasí mě tento den poněkud mrzelo. Program jsem se snažila koncipovat tak, aby nepřevládaly jen indoorové či outdoorové aktivity, ale střídaly se a byly vyvážené.

6.1.3. STŘEDA

Cíle:

1. prohloubení týmového ducha a spolupráce v kolektivu
2. rozvoj kreativity při vyrábění záložek do knížky
3. rozvoj jemné a hrubé motoriky

Tabulka 6: Harmonogram středa

ČAS	PROGRAM
8:00 – 9:00	příchod dětí
9:00 - 12:00	hřiště Bukov Rondel
12:15 – 12:45	oběd
12:45 – 13:15	cesta do DDM UL
13:15 – 13:45	polední klid
13:45 – 15:00	vyrábění záložek do knížky
15:00 – 16:00	odchod dětí

8:00 – 9:00 příchod dětí

Třetí den jsme se opět mezi 8:00 – 9:00 sešli v naší kmenové učebně, a jelikož jsme předešlý den nestihly zapsat do deníčku, děti si zapsaly úterní den do deníčku ve středu ráno. Sešlo se nám všech 19 dětí.

9:00 – 12:00 hřiště Bukov Rondel

V 9:00 jsme jely na hřiště Bukov Rondel, stejně jako tomu bylo první den. Vypůjčily jsme si znovu sportovní pomůcky, které jsme měly k dispozici. Nejprve měly děti volno a mohly si vymyslet své aktivity, které chtějí dělat. Všechny děti si aktivně vypůjčily švihadla, koloběžky, míče apod. a hrály si spolu. Tento prostor jsme jim nechaly i proto, abychom mohly lépe pozorovat, jak se děti začlenily do kolektivu a jestli je potřeba se zaměřit na nějakou oblast k posílení jejich začlenění. Poté jsme se nasvačily a zahrály si hru *Kámen, nůžky, papír*. Při této hře nastalo první úskalí. Dle mého názoru byla hra pro děti poněkud náročnější. Proto jsme si zahrály pár her, abychom to alespoň zkusily a šly si zahrát *Vybíjenou*. Tentokrát jsme děti rozdělili my, a to podle našeho úsudku tak, abychom využily možnosti vytvořit skupinu, která by z vlastní iniciativy nevznikla.

12:15 – 12:45 oběd

Po vybíjené jsme se odebraly na oběd, který jsme měly nachystaný ve Fastfoodu.

12:45 – 13:15 cesta do DDM UL

13:15 – 13:45 polední klid

13:45 – 15:00 vyrábění záložek do knížky

Po poledním klidu jsme s dětmi vyráběly záložky do knížky, které si děti mohly odnést domů a vložit si je do svých knížek. Pro děti jsme vyrobily dvě záložky, které jim sloužily jako vzorové – jedna záložka byla polepená nejrůznějšími vzory, druhá byla kreslená. Děti dostaly šablonku a barevné čtvrtky, přičemž si každý mohl vybrat dvě barvy na dvě záložky a poté dostaly barevné papíry, lepidlo, nůžky a fixy, kterými své záložky mohly ozdobit. Po dokončení své záložky jsme dětem ještě udělaly díрку na mašličku, kterou si samy vybraly a následně ji uvázaly na svou záložku.

15:00 – 16:00 odchod dětí

Po vyrábění si děti zapsaly do deníčku své dojmy z uplynulého dne a mezi 15:00 – 16:00 si pro ně přišli rodiče.

Reflexe

Třetí den probíhal velmi podobně jako den první. Dopoledne jsme strávily na hřišti týmovými aktivitami a aktivitami na spolupráci. Zde nastalo první úskalí při hře *Kámen, nižky, papír*. Dle mého názoru byla hra náročnější s ohledem na naši cílovou skupinu. Nejsem si totiž vědoma chyby ze strany instrukcí a popisu hry, ovšem z praxe vím, že je to hra, která je u dětí velmi oblíbená. Odpolední vyrábění záložek do knížky mělo velký úspěch. Několik dětí s nimi přišlo následující den a měly z nich velkou radost. Zde musím vyzdvihnout, že dvě dívky a jeden chlapec dokonce přišli se svou vlastní knihou, kterou si při dopoledním klidu četli. Toto vyrábění v sobě neslo skrytý význam.

6.1.4. ČTVRTEK

Cíle:

1. pohybový rozvoj při výletu na zámek Větruše
2. orientace v prostoru: připomenutí si čtvrtí v našem městě
3. rozvoj kreativity při vyrábění stromu
4. rozvoj jemné motoriky

Tabulka 7: Harmonogram čtvrték

ČAS	PROGRAM
8:00 – 9:00	příchod dětí
9:00 – 11:15	výlet na zámek Větruše
11:15 – 12:00	cesta do DDM UL
12:15 – 12:45	oběd
12:45 – 13:30	polední klid
13:30 – 15:00	vyrábění stromu
15:00 – 16:00	odchod dětí

8:00 – 9:00 příchod dětí

Čtvrtý den se taktéž sešlo všech 19 dětí. Čas a místo zůstává pořád stejné.

9:00 – 11:15 výlet na výletní zámeček Větruše

Ihned po příchodu všech dětí jsme se vydaly na výlet na výletní zámeček Větruše. Po výšlapu, který tedy některé děti přímo proklínaly, jsme si prohlídly téměř celé město pěkně shora. Zde proběhla krátká aktivita, kdy jsme si s dětmi procvičily, jak dobře znají město, na základě procvičení si čtvrtí ve městě. Pro spoustu dětí to bylo něco nového a spousta dětí jednotlivé čtvrti ani neznala. Dětem jsme všechny viditelné čtvrti popsaly a ukázaly jsme jim, kde bydlí. Poté jsme si udělaly na památku společnou fotku a odebraly se na dětské hřiště, kde jsme si daly svačinu a poté si mohly děti hrát. Navštívily jsme také přírodní bludiště, kde jsme si s dětmi zahrály hru *Na zombie*.

11:15 – 12:00 cesta do DDM UL

12:15 – 12:45 oběd

12:45 – 13:30 polední klid

13:30 – 15:00 vyrábění stromu

Po poledním klidu jsme s dětmi vyráběly strom. Znovu jsme dětem připravily dva vzorové stromy. Děti dostaly čtvrtku a navrhly si svůj strom, poté si vybraly, zda chtějí černý či hnědý kmen, dostaly temperu dle vybrané barvy a strom nabarvily. Nechaly strom zaschnout a vybraly si několik druhů krepového papíru. Nechaly jsme je vybrat, kolik barev budou chtít. Většinou vybíraly barvy dvě. Z krepového papíru vytvořily kuličky, které připomínaly ovoce či květy a polepily jimi větve stromu.

15:00 – 16:00 odchod dětí

Po vyrábění si děti zapsaly do deníčků a čekaly na své rodiče, kteří si je mezi 15:00 – 16:00 vyzvedli.

Reflexe

Čtvrtý den byl z mé strany velmi příjemný, co se týče výletu. Ačkoli některé děti shledávaly výšlap jako náročný, po výšlapu byly nadšené, že mají možnost si prohlédnout své město pěkně shora. Aktivita, která směřovala na orientaci dětí v prostoru a kde jsme si připomínaly jednotlivé čtvrti, dělala většině dětí obtíže. Pro spoustu dětí to bylo něco nového a spousta dětí jednotlivé čtvrti ani neznala. Dětem jsme všechny viditelné čtvrti popsaly a ukázaly jsme jim, kde bydlí. Děti byly nadšené, stejně jako z hřiště poblíž a především z přírodního bludiště.

6.1.5. PÁTEK

Cíle:

1. rozvoj hrubé motoriky
2. procvičení znalostí o stromech
3. celkové vyhodnocení tábora pomocí hodnotícího nástroje

Tabulka 8: Harmonogram pátek

ČAS	PROGRAM
8:00 – 9:00	příchod dětí
9:00 – 10:30	výlet na pavoučí síť
10:30 – 10:45	cesta do DDM UL
11:00 – 12:00	aktivity v tělocvičně
12:15 – 12:45	oběd
12:45 – 13:30	polední klid
13:30 – 14:00	vyhlášení
14:00 – 16:00	odchod dětí

8:00 – 9:00 příchod dětí

Poslední den se sešlo 18 dětí. Jedna dívka odjížděla ve stejný den s rodiči na dovolenou, proto se nemohla zúčastnit. Její absence nám byla nahlášena včas, proto jsme jí diplom, medaili i věcné ceny daly již ve čtvrtek.

9:00 – 10:30 výlet na pavoučí síť

Po příchodu všech dětí jsme si udělaly krátký výlet na pavoučí síť, která je vzdálena nedaleko DDM UL. Na pavoučí síti jsme dětem daly prostor si pavoučí síť pořádně prolézt. Následovala svačina a po svačině jsme dětem daly malou soutěž. V okolí byla spousta stromů a děti měly za úkol donést co nejrychleji pět listů. Podmínkou ovšem bylo, že každý list musí být z jiného stromu. Děti soutěž velmi bavila. Některé děti jsme vracely, protože donesly dvakrát stejný list, ale během chvíle doběhly všechny děti s pěti odlišnými listy. Zvolily jsme poté všechny jako výherce, protože všechny děti úkol splnily. A následně jsme si jednotlivé druhy listů společně pojmenovaly podle toho, ke kterému stromu patří. O jednotlivých stromech jsme si řekly pár informací. Před odchodem jsme udělaly památeční fotografii na pavoučí síti.

10:30 – 10:45 cesta do DDM UL

11:00 – 12:00 aktivity v tělocvičně

Po návratu do DDM UL jsme měly ještě chvíli času, a proto jsme děti vzaly do tělocvičny. Na rozcvičení jsme si zahrály *Na mrazíka*, poté *Pamatovávka*, pro velký úspěch *Opičí virus* a na konec jsme využily možnosti přehrávání hudby a zahrály jsme si *Sochy*. Tento časový úsek byl pro nás téměř poslední možností pozorovat všechny děti a rozhodnout se, jaké bude závěrečné hodnocení a jak sestavíme celkové umístění dětí.

12:15 – 12:45 oběd

12:45 – 13:30 polední klid

Během poledního klidu si děti naposledy zapsaly do táborového deníčku a mohlo přijít dlouho očekávané vyhlášení, celkové zhodnocení tábora, rozdání diplomů, medailí

a cen. Poslední zápis do deníčku tvořil zápis z uplynulého dne a k tomu děti doplnily krátké zhodnocení celého týdne.

My jsme během poledního klidu doladily poslední detaily a sestavily celkové umístění dětí.

13:30 – 14:00 vyhlášení

Celkové umístění dětí jsme zvolily vzhledem k nasbíraným puntíkům (jak červeným, tak černým). Umístění bylo jednoznačné. Hodnotily jsme zvlášť chlapce a zvlášť dívky. U každé skupiny bylo první, druhé a třetí místo a poté umístění za účast. Před vyhlášením jsme měly krátký proslov k celkovému zhodnocení tábora. Nejprve jsem se chopila slova já a celkově shrnula našich pět táborových dní a poté má kolegyně, která se k uplynulým pěti dnům také vyjádřila. Hodnotily jsme nejen uplynulý program, co se povedlo, co naopak mohlo být jinak, ale také chování dětí a v neposlední řadě to, kdo bude mít zájem se zúčastnit příští rok znovu. Svůj prostor pro zhodnocení dostaly i samotné děti, které nám mohly sdělit svůj názor.

Každé z dětí dostalo tašku, ve které byly sladkosti, látkový létající talíř a Rubikova kostka, také dostaly diplom a medaili.

14:00 – 16:00 odchod dětí

Po vyhlášení už pomalu přicházeli rodiče pro své děti a my se s nimi naposledy loučili. Co se týče táborových deníčků, pečlivě jsme si je pročetly, zaznamenaly zpětnou vazbu a děti si je mohly odnést domů jako památku na celý táborový týden. Časový úsek na vyzvedávání dětí byl delší, a to z toho důvodu, že jsme chtěly, aby si děti mohly užít své ceny a poslední chvíle se svými táborovými kamarády.

Reflexe

Poslední den jsme hned zpočátku vyrazily ven, jelikož odpoledne mělo proběhnout vyhlášení, které proběhlo přímo v prostorech DDM UL. Byla jsem velmi překvapená, že některé děti neznaly pavoučí síť, na kterou jsme je vzaly, jelikož já osobně ji považuji za jakousi raritu města, která je nejen u dětí velmi oblíbená. Aktivita, která sloužila k procvičení znalostí o stromech, bavila nejen děti, ale i nás, protože děti byly plné

informací a společnými silami jsme daly dohromady spoustu informací ke každému stromu v okolí. Co se týče aktivit v tělocvičně, byl to prostor nejen pro děti si společně užít poslední chvíle na táboře, ale také pro nás, abychom se rozhodly, jaké sestavíme umístění dětí na základě nasbíraných puntíků. Vyhlášení bylo krásné, přesto poněkud smutné. Děti se radovaly z cen, které dostaly. Na některých dětech bylo ale vidět, že by si tábor s radostí o pár dní prodloužily. Prostor, který mohly děti využít ke svému zhodnocení tábora, byl prostor, který využily téměř všechny děti. V tuto chvíli jsem pozorovala, že zde není žádný stud a děti se před námi ani před sebou nebojí mluvit nahlas a otevřeně, což bylo velmi příjemné.

6.2. Reflexe

Reflexe tábora dětmi byla prováděna pomocí zápisu do táborových deníčků. Děti si již první den vytvořily svůj táborový deníček, do kterého každý den poctivě zapisovaly své dojmy z uplynulého dne. V případě, že tomu daný den tak nebylo, děti si zapsaly následující den hned po příchodu. Děti ke každému dni vždy napsaly, co se jim líbilo, nelíbilo, nakreslily nějaký obrázek a v některých případech přidaly hodnocení 1-10. Děti mohly být ve svých zápisech velmi upřímní, protože věděly, že je to jejich deníček a jediný, kdo si ho může přečíst, jsem já a já to od nich беру jako jakousi zpětnou vazbu, co třeba vylepšit a na co se zaměřit v příštích dnech. Poslední den děti ke svému běžnému zápisu přidaly i to, zda se jim celkově tábor líbil a zda by se na tábor znovu vrátily či nikoli. Tedy celkové zhodnocení tábora.

Výsledky této formy reflexe byly velmi subjektivní. Hodnocení programu jako takového bylo většinou kladné, záporné ohlasy byly občas směřovány na stravu a v případě druhého dne na nepříznivé počasí. Co se týče aktivit, které děti nejvíce bavily, na první místo bych zařadila sportovní aktivity, na druhé místo výtvarnou činnost a na třetí místo výlety. Tím bych se i zpětně odkázala na cíl sportovního, výtvarného a kulturního obohacení dětí na základě vytvořeného programu, který byl dle mého názoru splněn na 100%. Musím ale také říci, že pokud bych tuto formu reflexe použila v budoucnu znovu, lépe bych vymezila oblasti hodnocení, na co se mají děti konkrétně zaměřit. Stěžejní pro mě byly ohlasy na program, děti se ve svých zápisech kromě programu

zaměřovaly ale také na jiné věci (např. strava), jak jsem již zmínila výše, což pro mě bylo zajímavé zjištění, nikoli zjištění, se kterým bych mohla nějakým způsobem dále pracovat.

Reflexe vedoucími byla prováděna pomocí psaných poznámek po celou dobu tábora. Na konci dne vždy následovalo delší shrnutí uplynulého dne, které zahrnovalo úskalí i možnosti co vylepšit.

6.3. Vyhodnocení cílů

Po přípravě a realizaci programu přichází jeho zhodnocení. Vyhodnocení cílů jsem provedla především pomocí metody pozorování. Po celou dobu tábora jsem děti bedlivě pozorovala a psala si poznámky, které mi v závěru pomohly.

Co se týče cílů, které jsem si před začátkem tábora, na základě vytvořeného programu, vzhledem k cílové skupině, k typu tábora a také k jeho délce, stanovila, mohu říci, že všechny cíle byly naplněny.

Prvním cílem bylo **seznámení dětí ve skupině a jejich začlenění do kolektivu**. Děti se díky seznamovacím aktivitám již první den dostatečně seznámily, začlenění do kolektivu bylo každý den prohlubováno vhodně volenými aktivitami a technikami – např. při *Vybijené* byla zvolena forma dvou kapitánů, kteří si vybrali družstvo sami, poté byla obě družstva rozdělena námi, a to právě i z toho důvodu, aby spolu spolupracovaly i děti, které by samy od sebe skupinu neutvořily.

Druhým cílem byla **kooperace a do značné míry kompetitivnost ve skupině**. Především v týmových hrách jsem pozorovala kooperaci skupiny jako takové, která již od prvního dne pracovala jako jeden velký celek a nikoho ze skupiny nevyřazovala. S tím samozřejmě souvisí i soutěživost ve skupině, která se projevovala především ve sportovních aktivitách. Podmíněnost aktivity, spolupráce a soutěživosti dětí byla také velmi podpořena červenými a černými puntíky, které byly dětem udělovány během dne. Tato forma hodnocení, jak již bylo řečeno, děti velmi bavila a v praxi se osvědčila. Stejně tak bylo zmíněno, že udělování černých puntíků bylo pouze ve výjimečných případech a snažily jsme se uplatňovat pozitivní motivaci.

Třetím cílem byl **všestranný rozvoj na základě vytvořeného programu**, který úzce souvisí s cílem posledním - **sportovní, výtvarné a kulturní obohacení na základě vytvořeného programu**. U dětí byla rozvíjena jemná a hrubá motorika. Jemná motorika byla rozvíjena především prostřednictvím výtvarné činnosti a hrubá motorika zejména pomocí sportovních aktivit, např. hry s míčem či jízdy na koloběžce. V závislosti na časovém úseku, který jsme měly k dispozici, se samozřejmě nejedná o změny zásadní. Sportovního, výtvarného a kulturního obohacení prostřednictvím připraveného programu se dle mého názoru dětem dostalo. Aktivity byly voleny různorodě, přesto promyšleně, aby došlo k jeho naplnění.

Závěr

Prvním cílem této bakalářské práce byla analýza nabídek příměstských táborů pro děti mladšího školního věku ve volnočasových institucích v Ústí nad Labem, kterou jsem provedla pomocí rešerše volnočasových institucí v daném městě. Konkrétně jsem se zaměřila na nabídku v roce 2017. Musím říci, že vyhledávání těchto informací bylo poněkud složité, jelikož jsem se snažila vyhledat opravdu všechny nabídky, abych pak mohla reálně zmapovat situaci četnosti nabídek v tomto městě. S ohledem na výsledky mohu říci, že nabídka v tomto městě je vcelku pestrá. Ovšem největší procento nabízí Dům dětí a mládeže, dále jsou jen dvě vybrané instituce, které touto nabídkou disponují. Tyto instituce pak nabízí tábory, které se orientují určitým směrem, například jazykové tábory.

Druhým cílem bylo vytvoření pětidenního volnočasového programu v rámci příměstského tábora pro děti mladšího školního věku a jeho následná realizace. Na základě dlouholeté praxe s vedením dětských táborů a vytvářením táborových programů a také na základě prostudování odborné literatury, zejména pak literatury zaměřené na mladší školní věk a literatury, která obsahuje hry, ze kterých jsem se mohla inspirovat, jsem vytvořila pětidenní volnočasový program. Program vycházel z věkových zvláštností cílové skupiny a také se držel zarámování tábora. Zarámování tohoto tábora vycházelo především ze získaných dat. Tento tábor nebyl orientován jedním směrem ani jedním tématem, obsahoval sportovní, výtvarné i kulturní aktivity, aby zaujal co největší množství dětí. Před realizací jsem si vytyčila cíle, které jsem se snažila pomocí vytvořeného programu naplnit.

Při realizaci jsem se snažila držet harmonogramu, který jsem měla připravený, ale zajisté nastaly situace, kdy jsem byla nucena vymyslet alternativní řešení, například kvůli nepříznivému počasí, kdy jsme nemohly uskutečnit naplánovaný výlet. Řešení těchto situací mi nepřipadají jako složitá překážka, jelikož je já sama беру jako překonání úskalí, kterému jsem nucena čelit. Takové situace jsme nuceni řešit nejen na táboře, ale i v normálním životě. Dle mého názoru je nutno brát je jako výzvy, které nás učí a posouvají dál.

Nejsložitější částí pro mne bylo vyhodnocení programu. Stanovené cíle jsem vyhodnotila především pomocí metody pozorování. Děti jsem po celou dobu tábora

pozorovala a dělala si poznámky. Má reflexe byla prováděna pomocí psaných poznámek po celou dobu tábora. Na konci dne vždy následovalo delší shrnutí uplynulého dne. Při vyhodnocování cílů jsem kromě metody pozorování vycházela také z reflexe dětí, která byla prováděna pomocí zápisů do táborových deníčků.

Ačkoli se vedení dětských táborů věnuji již šestým rokem, tato bakalářská práce je pro mne samou velkým přínosem zvláště proto, že jsem si na vlastní kůži vyzkoušela podrobnou analýzu přípravy, realizace a vyhodnocení programu. Co se týče programu, velké plus shledávám ve všestrannosti. Děti díky tomu měly možnost rozvíjet svou osobnost hned v několika směrech. Ráda bych se i v budoucnu zaměřila na organizaci takto všestranně zaměřených příměstských táborů právě pro jejich univerzálnost a přístupnost pro široký okruh dětí, jež nejsou vyhraněné ve svých zájmech v jedné oblasti, ale baví je zkoušet a objevovat nové aktivity a činnosti.

Seznam použitých zdrojů

Textové zdroje

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.

HÁJEK, B., HOUFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J., 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOFBAUER, B., 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.

JANDOUREK, J., 2007. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-269-0.

KERN, H., 2006. *Přehled psychologie*. Vyd. 3. Přeložila Magdalena VALÁŠKOVÁ. Praha: Portál. ISBN 80-7367-121-2.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ D., 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

NEUMAN, J., 2014. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. 7. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0628-6.

PÁVKOVÁ, J., 2004. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-666-6.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., MAREŠ J., 1995. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-029-4.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., MAREŠ J., 2013. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 9788026204039.

ŘÍČAN, P., 2004. *Cesta životem: [vývojová psychologie] : přepracované vydání*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7367-124-7.

STŘELEČ, S., 1998. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I.* Brno: Paido. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-61-3

ŠPIŘÍKOVÁ, I., KAČER, J., 2007. *Příměstský tábor.* Brno: Mravenec. ISBN 978-80-86994-39-0.

VÁGNEROVÁ, M., 2005. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání.* Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.

VESELÁ, J., 1999. *Základy sociologie volného času.* Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 80-7194-187-5.

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., 1998. *Aplikovaná sociální psychologie.* Portál, Praha. ISBN 80-7178-269-6 .

ŘÍHOVÁ, M., 2003. Ze školení hlavních vedoucích. Příručka. České Budějovice.

Internetové zdroje

Dům dětí a mládeže a ZpDVPP, Ústí nad Labem, p.o., 2013. Táboř. *Dům dětí a mládeže a ZpDVPP, Ústí nad Labem, p.o.* [online]. [vid. 2017-06-21]. Dostupné z: <http://www.ddmul.cz/tabor>

Link langure school, 2014. Link language school. *Link language school* [online]. [vid. 2017-06-23]. Dostupné z: <http://www.lls.cz/uvod>

Omniveda group s. r. o., 2011-2018. Příměstské táboř. *Věda nás baví* [online]. [vid. 2017-06-23]. Dostupné z: <http://www.vedanasbavi.cz>

Skylab, spol. s. r. o., 2018. Dobrý tábor. *Pionýr* [online]. [vid. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://www.pionyr.cz/rodice/dobry-tabor/>

Sociologický ústav AV ČR, Dumazedier, J., 1966. Volný čas. *Sociologický časopis* [online]. [vid. 2018-01-08]. Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/cs/issue/131-sociologicky-casopis-3-1966/2462>

ŠEJTKA, Ondřej, 2016. Přehled legislativy pro pořádání příměstských táborů. *Poradna ČRDM* [online]. [vid. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://poradna.crdm.cz/primestske-tabory/prehled-legislativy-pro-poradani-primestskych-taboru-309>

Seznam příloh

Příloha A – propagační leták

Příloha B – fotodokumentace

Přílohy

Příloha A

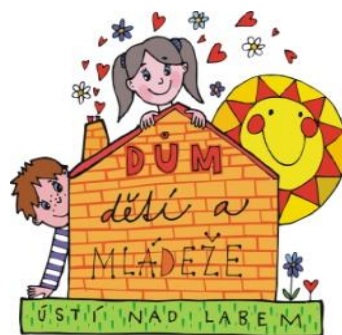
Letní prázdniny v DDM 1

10. – 14. 7. 2017

Děti 1. stupeň ZŠ

PROGRAM:

- celodenní činnost od 8 do 16 hodin v prostorách DDM
- využití Stadionu Mládeže Bukov rondel
- volný příchod mezi 8. a 9. hodinou
- volný odchod mezi 15. a 16. hodinou
- sportovní, kulturní a společenský program
- pobyt venku
- teplý oběd zajistí dovážková služba
- celotáborová hra
- soutěže, turnaje
- odměny, diplomy, medaile

S sebou: přezůvky

oblečení pro pobyt v budově i venku

pítí na celý den a svačinky

Cena : 1200 Kč/týden

Přihlášky a platby: elektronicky

Kontakt: Bc. Petra Mecelová , 603 851 713, predskolni@ddmul.cz

Akce se koná při minimálním počtu 10 dětí.

Přednost mají děti přihlášené na celý pobyt!!

Příloha B

Obrázek 1: Den 1 Hřiště Bukov Rondel

Obrázek 2: Den 1 Vyrábění táborového deníčku

Obrázek 3: Den 1 Ukázka táborového deníčku

Obrázek 4: Den 1 Ukázka táborového deníčku

Obrázek 5: Den 2 Aktivita v tělocvičně

Obrázek 6: Den 4 Výlet na zámek Větruše

Obrázek 7: Den 4 Vyrábění stromu

Obrázek 8: Den 5 Výlet na pavoučí síť

Obrázek 9: Den 5 Vyhlášení